

виникнути як у процесі виконання службових обов'язків, так і до вступу на посаду (наприклад, молода людина обирає професію поліцейського через можливість відносно простого одержання незаконного прибутку). Можливість того, що державну службу обирають люди, схильні до корупційних діянь, актуалізує завдання психологічної діагностики антикорупційної стійкості особистості ще до її вступу на посаду, тобто на етапі *професійного відбору*.

Калиновський Богдан Валерійович,
завідувач кафедри конституційного права
та прав людини Національної академії
внутрішніх справ, доктор юридичних наук,
професор

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ РЕФОРМИ МІСЦЕВОЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

В Україні триває модернізація місцевої публічної влади, ефективність якої значною мірою залежить від чіткості закріплення засад і реалістичності втілення на практиці. Здійснюючи моніторинг проблем здійснення реформи влади на місцях, є можливість вчасно відреагувати на виклики і проблемні моменти. Саме науково обґрунтовані пропозиції та рекомендації є необхідною умовою втілення завдань і цілей будь-якої реформи.

Наука конституційного та муніципального права на кожному історичному етапі становлення виробляла особливі підходи до поняття «методологія», які зумовлювалися розвитком соціально-економічних та політичних відносин, галузевих наук та її методології в цілому.

Отже, методологію науки конституційного та муніципального права можна розглядати як вчення про методи, принципи та правила їх застосування під час здійснення дослідження явищ у конституційно-правовій сфері існування (статичних і динамічних елементів конституційно-правової дійсності), що є предметом відповідної галузі юридичної науки.

З цього приводу також варто врахувати, що, зважаючи на новітній етап конституційної, адміністративної та муніципальної реформи, сучасна юридична наука постійно здійснює пошук оптимального та універсального методологічного інструментарію пізнання правової дійсності, тому це вчення не втрачає свою актуальність серед напрямів конституційно-правових досліджень.

Виходячи із зазначеного вище, під методологією дослідження конституційно-правових засад функціонування та розвитку місцевої публічної влади слід розуміти систему предметно зумовлених філософсько-світоглядних підходів, принципів, загальнонаукових і спеціально-наукових методів, способів (приймів) і засобів, які зумовлюють комплексний характер осмислення предмета дослідження та опису його результатів.

На особливості методології дослідження конституційно-правових засад функціонування та розвитку місцевої публічної влади в Україні зокрема впливають: 1) комплексний характер дослідження, який визначається тим, що категорія і явище «місцева публічна влада» є інтегративною категорією влади місцевого самоврядування та державної виконавчої влади на місцях; 2) знаходження об'єкта дослідження «на стику» декількох як юридичних, так і неюридичних наук (конституційного права, міжнародного права, муніципального права, адміністративного права, державного управління, політології); 3) специфіка предмета дослідження – загальні закономірності розвитку національної системи місцевої публічної влади в умовах європейської інтеграції, а також шляхи і засоби оптимізації її функціонування та розвитку; 4) необхідність забезпечення обґрунтованості результатів дослідження і можливостей використання його висновків і пропозицій для проведення конституційної, муніципальної та адміністративно-територіальної реформ.

Наукове дослідження будь-якого державно-правового явища, особливо конституційно-правового, зокрема місцевої публічної влади, вимагає розроблення та обґрунтування комплексу відповідних методологічних підходів і прийомів щодо його вивчення. Це має забезпечити його комплексність і всебічність, достовірність і повноту одержаних наукових результатів, послідовність і організованість наукового дослідження в цілому.

Тому методологія цього наукового дослідження базується на використанні принципу плюралізму у виборі методологічних підходів, методів і прийомів. Адже саме методологічний плюралізм і конкуренція наукових ідей є ознакою того, що представники різних доктрин виявляють свободу наукової творчості, а це – найперша запорука успішності та конкурентоздатності. Тільки сама суспільно-правова практика або життя може дати відповідь на запитання, який метод дослідження є найоптимальнішим [1, с. 163].

Щодо методології дослідження місцевої публічної влади, важливо також наголосити на тому, що методологічні принципи права, які пронизують усю правову матерію і є орієнтиром для прогресивного спрямування законотворчості, правозастосування, подолання прогалин у праві, правовиховній роботі, мають особливе значення [2].

Усе вищевикладене дозволяє сформулювати висновок, що вертикальна структура методології дослідження місцевої публічної влади передбачає такі рівні:

- світоглядно-філософський, на якому визначаються основні напрями і загальні принципи пізнання предмета дослідження взагалі;
- загальнонауковий, що відображає дослідження об'єктів, які охоплює предмет;
- конкретно-науковий, що акцентується на юридичній науці, розглядає предмет як явище правової дійсності;

– спеціально-науковий, де вивчаються окремі властивості об'єкта (предмета).

Отже, вибрана як предмет дослідження проблема місцевої публічної влади в Україні, визначає потребу обґрунтування її теоретичних та прикладних аспектів. Ця проблема є досить складною, має комплексний характер і порушує низку ключових питань, для вирішення яких потрібно застосовувати міждисциплінарні, системні та комплексні методи. Міждисциплінарний характер, багатогранність і складність наукової проблеми зумовлюють необхідність її вивчення з використанням методів різних рівнів методології юридичних наук.

Конституційно-правове дослідження такого явища, як місцева публічна влада не може бути успішним без дотримання принципу об'єктивності та неупередженості. Реформування місцевої публічної влади в Україні має бути позбавлено будь-яких ідеологічних обмежень, апріорних емоційних суджень і оцінок, моральних упереджень, а в своїх теоретичних висновках базуватися виключно на фактах.

Так, вивчаючи зміст норм Конституції та законів України, які регулюють місцеву публічну владу як інститут конституційного права, України, виявлено, що за функціональним спрямуванням місцеву публічну владу необхідно розглядати як єдину владу розподілену на два види (гілки): місцеву державну владу, яка ґрунтується на необхідності забезпечення виконання функцій держави на певній території, та владу місцевого самоврядування, спрямовану на здійснення управління місцевими справами територіальною громадою. Причинно-наслідковий зв'язок між явищами ми простежуємо як у контексті політико-правових, економічних та інших передумов становлення місцевої публічної влади в Україні, так і у виявленні проблем і пошуку шляхів їх розв'язання.

Для дослідження діяльності місцевої публічної влади в Україні також використовується метод аналізу та синтезу, оскільки основна частина пізнавальних операцій здійснюється шляхом аналізу, тобто має місце поступове виокремлення елементів місцевої публічної влади як системи, з'ясування їхньої сутності та взаємозв'язків.

Діалектична методологія дослідження статусу місцевої публічної влади потребує вивчати будь-яке явище як систему. Тому важливе значення має метод системного аналізу, який дозволяє розглядати явище місцевої публічної влади в сукупності соціальних зв'язків, виявлення цілого та його частин, вивчення окремих інститутів місцевої публічної влади в цілісній системі організації публічної влади. Специфіка методу системного аналізу місцевої публічної влади полягає в тому, що логічним центром дослідження є закономірності розвитку як місцевого самоврядування, так і місцевих органів державної виконавчої влади, саме як цілісного організму, покликаного забезпечувати реалізацію прав і свобод людини та громадянина, а також розвиток території. На місцевому рівні процес створення систем управління виявляється у формуванні внутрішніх структур муніципального та державного

організмів, призначених для розв'язання завдань місцевого, регіонального й державного значення, що постають перед ним у конкретних умовах і оптимальній реалізації функцій і повноважень структурних елементів системи локальної демократії.

На сучасному етапі розвитку правничої науки суттєво підвищується значення порівняльно-правового методу вивчення конституційних і муніципальних проблем. Методологія порівняльно-правових досліджень конституційно-правових засад функціонування та розвитку місцевої публічної влади має базуватися на таких основних принципах: компліментарності; неупередженості; функціоналізму; різноманітності робочих гіпотез; використання юридичної техніки; досягнення наукової прийнятності та коректності результатів. Цей метод виявляється в порівняльному аналізі конституційно-правових норм та інститутів і є важливим інструментом використання позитивного досвіду, накопиченого в конституційно-правовій сфері, виявлення найефективніших моделей нормативного регулювання.

Ураховуючи викладене, можна сформулювати висновок, що методологія конституційно-правових досліджень є важливим питанням, без вирішення якого неможливо рухатися в напрямі пізнання конституційно-правових засад функціонування та розвитку місцевої публічної влади в Україні та ефективного розв'язання проблеми щодо безпосередньої науково-теоретичної і практично-прикладної діяльності з удосконалення їх засад.

Список використаних джерел

1. Кампо В. Методологія досліджень конституційної юстиції в Україні: науковий огляд. *Право України*. 2014. № 6. С. 158–170.

2. Цвік М. В. Методологічне значення принципів права. *Проблеми методології сучасного правознавства* : матеріали міжнар. наук.-теорет. конф. (9–10 жовт. 1996 р.). К., 1996. С. 34–38.

Капустіна Надія Борисівна,

доцент кафедри філософії Національного
університету «Одеська юридична академія»,
кандидат юридичних наук, доцент

ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ КАТЕГОРІЙ ВИНИ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Філософія розглядає вину і відповідальність з моральних та правових позицій, з позицій особистісної поведінки людини, яка регулюється людиною в залежності від розвиненості у неї почуття обов'язку, гідності, совісті і честі. Так, у філософському словнику визначено: «Вина – морально-правова ознака людських вчинків, протилежна до правоти. Людина визнається винною тоді, коли її дії (а часом і наміри) суперечать належному, коли вона ухиляється від виконання своїх обов'язків, нехтує загально визнаними цінностями або зневажає морального суб'єкта в самій собі [4, с. 81]. Категорія вини є